

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

כך דרכם של מוסדותינו הלאומיים הרשמיים להכחיש דברי אמת במחילת כבודם, ול"הרכיז" מיד "מכתב למד ערכת" בחשבם לתומם כי "מכתב המודיע" פועל בחתימתם הקדושה יעשה רושם ואינם יודעים — התמימים האלה — כי עפ"י התוצאה היא כמש"ל להיפך! הנה למשל, ספרתי בשעורי הקודם ע"א נוסע במכונית "המהיר" בת"א שברך את חברו בכרכה הרוסית המ"י שולשת: Jidowskaya Morda! (פרצוף יהודי מגועל) עד שהגיעו הדברעם לידע מכות ומחלומות ומשפטים, וסוייכתי את ספור המעשה כי בעל המיכרא הוא אחד מימי הנרסי הקרן הקיימת לישראל.

והנה למחרת הופיע "מכתב למערכת" מאת הנהלת הקה"ק שבו הם מעירים כי המהנרס היחיד שלי הם הוא ה' א. ברכיהו וכי המקרה המסופר לא קרה עמו חלילה, וראיה לדבר שביום המעשה היה בחיפה ולא

עבודה מ"ז'ידובסקי" מוסד כקרן הקיימת לישראל...

הוא אשר אמרתי: המוסדות הרשמיים שלנו אוהבים להכחיש דבר די אמת ומודרזים להרכיז "מכתבים למערכת" כדי למשטש את הענין ואינם יודעים כי ר' עזמות קבל עליו תעודת קטה איננה (בשבילו כמובן) לתאר ולספר לתלמידיו ולדרות חבר אים אחריו את חיינו עכשו כמו שהם באמת וזוהי בלי ספק הדרך הכי טובה לסטירה המרה. ואולם נתן אני מקום לקיראי להתגדר בו ולתת לס' פורי ולמעשיותי את הגוון איש עפ"י דרכו ואיש עפ"י טעמו.

לספר לכם מעשים שהיו למסד לכם דברים כהויתם, עובדות ומעשים חותכים, לרשם פרטים נכונים ואמתיים שאינם נמצאים אצל אחרים, זוהי "האמביציה" שלי, ולכבוד יחשב לר' עזמות לתגיד כי את כל החומר לשעוריו הוא שואב דוקא מהמקורות הראשונים, מהחלונות הגבוהים בטרם קלינים ובמישרדי העבודה והשלהנות הירוקים ולא מהפרוודור וחדר המ"י בשלים...

בל ישנחו ה"מכחישים" שלנו שיש להם עסק עם ר' עזמות שכל

דבריו בשעוריו הם אמת וצדק — וזוהי גאוותו!

הואיל וכך — אספר לכם מעט מה שהיה לא במהנרס של קרן הקי"ת אלא במנהל קרן היסוד בפולניה, שעלה לארצנו ויבקע כשחר אורו בירושלם עיר בירתנו בראשון לח' אוגוסט ש"ג. מיד הריחו שליחי קה"ק ואלד מהב, שהוש הריח יאלו כפזתח מאה נדרזו ובא אליו לבקרו וכהעלות את ה"לויתן" הזה בהכתו. ואולם ד"ר הנכבד טיפולניה בקיט כאתנו לישוב אליו אחרי שני שבועות כלומה בחמישה עשר לחודש אוגוסט ש"ג, ובהגיע היום המיועד בדיוק — עפ"י הלוח היומי של דפוס כהן — פנה אליו השליח ע"י התליפון וענה לו שיואיל להטריח את עצמו אליו למשרדי קרן היסוד... בקצרה הוא דחה אותו בלך-זשוב עד שנתיישב הכתור העקשה תפיש את ילקוטו תחת זרועו והלך ישר אליו לפנסיון פריד-מן במוסררה.

— "הד"ר מ... אינו בחדר" — אמרה בעלת הפנסיון בפקפוק ובחיד — "הוא הלך. זה עתה!"... ובשעת דבורה נשמע מן החדר

קולו של הד"ר הציעק אליה בהחש: "אמרי כי איני ברית!"... מה עשה הכתור כלומר השליח? — דפק על הדלת ג' פעמים.

— "פתישו!" (בבקשה בלע"ז) — ענת הד"ר כמפנים בפולניה. ואך הופיע השליח לפניו הרים עליו קול זועה: — מה? ! אתם שליחי קרן הקיימת אין לכם רשות לבקר פקידים בפקחיים! — אינו מבקר "פקיד" — ענה השני בניחותא — אלא מבקר הנני ציוני גדול ומפורסם — טיפולניה, יבא יארין ישראל... — והיטנית — הוסיף השליח — אל נא יצעק ככה! לא הרשים אנו כאן ודבריו הכמים בנחת נשמעים. וכאן נתפתחה שיחה זו ביניהם:

— מה אתה רוצה, אדוני מכיני? — רוצה אני ממנו תרומה לקרן הקיימת לישראל! — העמיד הד"ר הנכבד פניו רחמנות כנגדו, זקף את אצבעות ידיו והתחיל מדבר בקול תחנונים: — צא וחשוב! הן פחות מחצי פונט אי אפשר לתת. הא? וחצי פונט הרי זה קימארלן של 28 זלר

טיים, השומע אתה? עשויים ושלש הלוטוים!... הן זהו סכום עצום!... ולמי? לקרן הקיימת? ולתת גרושים אחדים, הרי זה לא נאה בשבילי... הן סוגם מנהל אני של קרן היסוד בפולניה! כזה לעשות?... (מהרהר קצת ואר בר): הירדע אתה מה? מיטב שלא אר... כלום!...

וכך הוה, יצא המנהל ידיו חובי חו ליטני הצדדים וללא תזכורם!

המעשה הזה אינו זקיק כלל לביאורים ולפירושים והוא מדבר בעד דה ובכ"ז עלי להוסיף כי הד"ר הנכבד בד הזה הוא חכר למפלגת "הפועל רייעיר" ובא לארין בשליחותה של קרן היסוד, וכי יודע בכמה א"י וז"ל בית עלתה נסיעתו זו לקרן היסוד: לקרן הקיימת ולעם ישראל בכלל? ואם יעלה על דעתם של הכריז בקיה"ס "להכחיש" את העובדה הזו, הריני מניח להם למפרע על החומר המצוי שיתנו לי בשביל השעור הבא.

ומכיון שאנו עומדים בפולין, מצוה להזכיר את אנודות בעלי המ"י

לאכה מעולי פולין, ישנסדה בעירנו בזמן האחרון ופתחו להם מישר בתוך טאה שערים למול הישיבה הגדולה ועלו קבוע שלט דשמי בשתי לשון גות :

„א ג ו ד ת ב ע ל י מ ל א י כ ה מ ע ו ל י פ ו ל י ן“

ולמטה בשפה „מאיישורים“ ו„תויל-אוביב“ כלומר בז'רגון : אי די ש ע ה א נ ד ו ו ע ר ק ע ר פ ע ר א י י ן פ ו ן פ ו י ל ע ן... ולא עוד אלא, שלפני שבועות אחדים נתפרסמו כרוזים בכל הרחובות במד אהישערים ובבית ישראל בז'רגון ובלי-טון קודש, הכל נוסח נלבקי.

וגם בבולל ורשוי „ששון ושמד הה“ ובשבוע זה קמח שם „מהפכה“ שלכה. היהודים הפולנים מחדש באו מחסידי גור, רוצים להפך את הממיר נים הישנים הירושלמיים והפרושים ולקחת את הקערה בידם, אלה צוע-קים : „הבא ל ג ו ר וישפט שפט ?“ והגיעו הדברים הלל לידי טכות ומחלוקות, תלישת זקנים וצע-קות : „אוי וויז מיר !“ נוסח פור-לין, ואחד מהם ניצל בדרך נס עי, ההלוצים וה' ירחם !

בקצור, אהינו הפולנים הילכים ומתקדמים בארצנו : הנה, בישבוע זה נוסד גם בעירנו סניף להסתדרות ער-לי פולין, מין בולל חדש ומודרני שנו-סף לעיר קדשנו... * * *

ובעברי בזמן האחרון, בשכת-

קדש בין ל'נחח למעריב, בשמנת „משכנות“, ראיתי כנופית יהודים שחם עומדים ומשיחים ביניהם על הא ועל דא, על הפוליטיקה ועל הענין של יעקביטאיר וכנסת ישראל, כמנהג גובראין יהודאין.

בינתים עברו לפנים שני יל-דים וילדה.

— „מה זה ?“ —שאלה הילדה כבת שש מאת אחד הילדים הגדול טמנה בשנה או בינתים, בהורותה באצבעה הקטנה על בית התפלה.

— „זהו בית הכנסת !“ — ענה — ומח זה „בית כנסת“ ? — הוסיפה הילדה לשאול בתמימותה.

והשיב הילד :

— „זה איפה שהוקנים עושים ככהיכה !“ (ובשעת דבורו הניע בגר-פו לאות של תפלה) וכל זה רבותי, נאמר ב ע ב ר י ת ויצא מפ' ילדי „החניך הלאומי“ שלנו... * * *

ועדין אנו מתאוננים כי אין לנו „אינדוסטריה“ בא"י וקובלים על מנ-הל מחלקת המיסה והתעשייה במלון-יו, שלא הצליח לפתח את התעשייה בארצנו וע"כ הוא מנסה את כחו ב„מיימריכה“ שם בבית הכרם ונעשה לכוהל מוכחה של צנורות המים בשי-כונה „הכי אינטליגנטיה“ שלנו.

הנה, למשל, ישנו באמריקה מלך המכוניות, גם מלך הברזל והפלדה, בימים נוראים ישנו מלך אביון ואצל

זנגויל יש מלך השנוררים ואצלנו בירושלם הבירה ישנו ב"ה — איני צוחק רבותי ! — מ ל ד ה כ פ ת ו ר י ם !

וכי תעברו, רבותי, בהוצות ירושלם ונשאוכם רגליכם לשכונת זכרון משה שם למול בית העם הנהר רם ונשאתם עיניכם למרומים וראיתם שם מצד שמאל על אחד השלטים החדישים והמנוונים כתוב מצד אהר: „כ"ך הכפתורים“ ומצד שני באנגלית: The Button King

ובהכנסכם פנימה תראו לנגד עיניכם לא בית חרשת אף לא מכור נות גלגלים, אלא מאי ? — רפים רפים מלאים קופסאות ריקות ומל"אות ובתוכן איזה תריסר קופסאות של כפתורים גדולים וקטנים, שהורים והבנים וגם אפורים ובתוכם — כלומר בתוך הרפים — יושב לו כהרחה יפגדי יפה, פולני עפמי מראהו, בעל זקןשיכה מארך ומלודד, וידעתם כי זהו הוד מלכותו, מלך הכפתורים בירושלם !

ואתם, מורי הדרך העברים וה„נאידיים“ למיניהם כי ישאלוכם מהר התיירים : היכן ה„אינדוסטריה“ בירושלם ? והובלתם אותם אחר כבוד ישר לזכרון משה אל מלך הכפתורים ואמרתם : כפתור ופרה, כפתור ופ'רה, כפתור ופרה ! * * *

ופעם שאלני תייר יהודי מגר-מניה, שאינו יודע חכמות, מפני מה

ישנם בא"י יותר ערבים מיהודים ? ועניתי לו בתמימות וכפשטות ? — הדבר הוא פשוט, מין העררי (אדוני), מפני כי ליהודים שלנו יש „צווייקינדערסיסטעם“ (שטת שני ילדים) ולשכנינו יש „צווייפרויען-סיסטעם“ (שטת שתי נשים)... * * *

והשנה, שנת בצרת לא רק בש"דות ובכרמים אלא גם בהונים, ולא רק בת"א ובז"י אלא גם בירושלים עיה"ק.

זמן רבלין ההון המפורסם בעירנו עזב את ביב"ג בזכרון מיטה ונסע לת"א. ר' יצחק שניצר שרתפלל כל ימיו בבית הכנסת הגדול שבמאהד שערים ברה לימין מיטה וכשהיהיים שהנעים זמירות ב"בית יעקב“ קם והלך אמריקתה.

מיא במאה ישערים ישנו „קבד סרבטורים“ שק ווייספייט ומסתמא ינדב לכבוד ימים נוראים את הגרמר פון שלו עם ת„חתיכות“ המצוינות שלו כהצי גרוש של החונים המפורד סמים כגון יוסל'ה רונבלט, זפולון קורטין, ברלה' תגי, הערשטמן ורוטמן ועוד, אבל מה יעשו אהב"י בזכרון מיטה ובבית יעקב ? — ה' ירחם ! * * *

ואם תרצו, רבותי, לראות את כל ירושלם, תלכו לתל אביב שם על החולות וראיתם גם את כל פתח תקוה, וראשון לציון ואפילו ז"י — ארבעת אלפיק נפש מחוץ לת"א שני-כלומר על החולות.

או היטא לרחין בים ! — חוץ, בכור ב"י, כיכני דורנו יקבעו להם מקומות בכסף ער יד הרחצה וקנו להם משקד פית מיוחדות לעורתינים.

וגם אני עברכם הלכתי לראות את שאהכה נפשי ובעברי על החוף מבתי רוזנפלד עד תל גורדו, ועי בכלל ראיתי כי בתוך עמי אנכי יר שב, מואה שערים ורחוב מוסדרה העי תיקו את עצמם ית"א, ולמה אבהר ? — לא כרתי ברית לעיני כאיוב בשע-תה, הבטתי לא בעד ליסות, שהשלכתי ב"ה, אלא בעיני בשר מימי וראיתי על החוף לא קאפי חירי הליה אלא מה שלא ראתה שפחה על חים : הנה למשל, הרבנית המזרחית בירושלים עולה מן הרחצה עם כל מעלותיה ויר צאי הלציה נגדהנא לכל עם ישראל וישמעאל, ויש עוכד יהודי בוכארי על הליטמר ומיטניה בעינא פקיהא על ת„קצים“ שגא יציעו מן דהרכים ישר הצריף אי ה„חאורים“ שלנו.

ואם תרצו לראות, רבותי, את תל אביב ב ש כ ב ה (אבל יא בעומיה) תלכונא אל החוף בליל שב"ס אחר אכילת הפשטידא והאטריות החד מות וראיתם את כל החוף מבתי רוזנפלד ועד תלגורדו ועד בכלל יש הוא רצוף כמו כאבני מיטיות מימי בכני אדם מיכ הגוונים ובכל המצי רכים השונים, כלם סרוחים ושכובים להנאתם ולרוחתם מי על הכפאות הא-רוכים וכי במטתו הרכה של הקב"ה, כלומר על החולות.

השיאנו יצרי והולכנו ישר מבית המלון שלי אל החוף, הבקעת' לי דרך בסכנת נפשות כמש' ונתקתני בדרך באחד מכברו מיקירו ירושלים שישכב לו בכסא ארוך, סרוח ומתוח לענג שבת ב„הצי גרוש“ ועינו נשור אורח ותקועות לכרום אל הירח האלם, והטפ"ט, שהוא רואה וריאה ושותק.

נכנסתי עמו בשיחה, כמובן, על תל אביב ועל ארמונותיה ורחובותיה וכל תענוניה.

פתח ירדי ואמר :

— לו יכלנו להעביר „החיתכים“ מיכאן לירושלם, יכלנו לוותר על כל תל אביב, שזכתה לשני ימים : ים התיכון וים של ז ע ה על היבד שה, לכל דאגו כאן בת"א והכינו דרכים, סינמה, קוינו ואפילו קיוסקים לימודעות ורק דבר אחד קטן שכחי להי-כין בת"א — מעט צ ל... הכל יש כאן על החוף, גוון, קוואס, אבטיחים מאונים לימיסקל והנויות פתוחות בש"בת רק לא שדרות'עצים ואילנות לנוי ולצלה.

ואגב נתגללה שיחה על תל-אביב ועל ארמונותיה וירדי מוסיף לכפר ואומר :

— מה בצע בכל הכתים היפים והחוצות הרחבים אם אין פרנסה ? העריה הרביעית, הכינה ארמנות והיכלים ובעצמה ברוח ויש לה „קד-חת רביעית“.

מברסלוב : מי שרוצה להיות יהודי די, דהיינו ליכך כדגא לרהנא — אי אפשר כי אם על ידי א"י, ארץ ישד דאל הזאת - בפשיטות - עם אלו הבתים והדירות !

וכשראיתי בו שאיננו מחסירי ברסלוב, הסברתי לו את הענין כדרכי בדרך משה, למה הדבר דומה ? ליהודי עני, שהומין אלו בליל שבת-קדש אורח כמנהג בעלי בתים ח'טובים והד ביאו לביתו, עשה קידוש על הלה קטנה וכשישבו לאכיל העלו על השיר הן פתיקובר, בני הבית אכלו מ"איהם השחור ורק האורח אכל מהחלה הקי טנה, אמר לו בעל הבית : „אכל-נא מהלחם ה ז ה“ והורה לו באצבי-עו על הלחם הפשוט.

— „הלחם הלכן יותר טוב“ — ענה האורח והוסיף לבצע את החלה הקטנה.

— „כונ“ — ענה בעל הבית, — „אבל החלה הלבנה עולה ביוקר ?“ — „אין דבר“ — השיב האורח כאלו מן החלה — „אבל זה כדאי!“, אמנם „הלחם הלכן“ של תל-אביב עלה לנו ביוקר גדול, רבתי, (אנכי, גם הלחם השחור עולה עבשי-ביוקר !)

והארמונות האלה החריבו את העליה הרביעית, אבל כ ד א י, לא להנס אמרה אשה אחת אמר ריקאית לבעלה, שדרש מיכנה — יהודי שיש לו כמה בתים בת"א — להע-תיק את דירתו בת"א ל„רישון לוינו“ (ראשון לציון) :

— „נא, מיו דיר !“ (לא יקר די !)

הסכמתו להחזיר את פיפט אויניו בתל אביב, אכה לא אהליף את החוב אלכ"י ב„רישון לוינו“ שד שם ב"קונטרס" !

וגם יבטיילים עיה"ק הילכת זמתי קרבת בצעדי ענק — יפריו היינו הקהירו דמינו.

יצאתי במצושה אחר החבריה ירחוב יפו וראיתי טאות זאלפים מאחב"י, אנשים נשים וט"ה, שחם גוהרים בנעריהם ובזמניהם מי לראי נע „ציון“ וכי לראי נע „אביב“, ואחר די צעדים אחרים ראיע „ערד“ ובכרד הק טאות מטרים מצפצה „החלובי“ (אנכי, היא מתכוונ להציג בקרוב בתיר אטרון „ציון“) פה על גג מלון „תלך אביב“ מנגנים בחדש הדחמים עד הצות ומדקרים „טשרליסטון“, ו„שייבי“ וישאר רקודיקרש כאלה, ומעבר מזה עומרת לוייה גדולה ותינוקות-שליבית רבן מזמרים פסוקי דתהלה, ואחריה לוייה שניה ושיר „ויהי נעם“ עד חד הויתים.

אין מה לרבה, ירושלם היא עיר גדולה כביתר בשעתה !

עו מות